

1925 чылдың август
31-де үнүп эгелээн

ШЫН

НИИТИЛЕЛ-ПОЛИТИКТИГ СОЛУН

shyn.ru

№ 53
(19784)
2024 чылдың
июль 17
среда

Хүннүң үнери — 04.45
Ажары — 20.52
Хүн дурту — 16.07

Садар өртээ
хостуг

12+

Аян кир-ле, Кызыл!

Материалды 4-кү арындан номчуур.

Ш. КУЖУГЕТТИҢ тырттырган чуруу.

Дайынчыларның чагыын күүсеткен

ТШО-да чаңгыс чер чурттугларының дилээн хандылары-биле Улусчу фронтунуң ТР-де салбырының даргазы Саима Далчин болгаш өске-даа төлээлер чогуур ажылдарны кылып чоруткан...

\ 2-ги арында

Кадыкшылды садып албас

Бистиң Тывавыс делегейде экология талазы-биле эң-не арыг булуңнарның бирээзи болгай. Чуртувуста байлактар дыка хей: тайга-сыннар, эм шынарлыг аржааннар, арга-арыг четчир...

\ 10-гу арында

138,8

тонна сигенни бии-хемчилер бо
хүнге чедир белеткээн.

Керээге атты салган

ИЮЛЬ 16-ДА ТР-НИҢ БАШТЫҢЫ ВЛАДИСЛАВ ХОВАЛЫГ «ЭЛЬБРУСМЕТАЛЛ» АН-НИҢ ЧИҢГИНЕ ДИРЕКТОРУ ЕВГЕНИЙ БАЛУКОВ-БИЛЕ УЖУРАШКАН.

Ажыл-агыйжы ужуражылга үезинде Тывада Тастыг девискээринден литий химиктиг элементини казып тыварының дугайында чугаалашкан.

Владислав Ховалыгның медеглээни-биле алырга, «Эльбрусметалл» холдинги Тастыгдан литий казар лицензиялыг. 30 чыл дургузунда тус черге металл тып ажылдаар аргалыг. Республиканың, тус черниң чурттакчы чонундан команда тургузуп алгаш, кады ажылдаар бодалын Евгений Балукнов илереткен. «Профессионалитет» федералдыг төлөвилелиниң деткимче-зи-биле ТР-ниң өөредилге яамызы-биле кады ажылдаар дугайында керээге Евгений Балукнов атты салган.

Ак-Довурактың даг техникумун амгы шагның чаа дериг-херексели-биле дериир. А бүдүрүлге компанияларының

ажылдакчылары ук техникумун өөредилге программасынга эдилгелерни кирип болур.

Бо арга-биле аныяктары-выс амгы үениң арга-мергежилин билип алырынга болгаш улуг бүдүрүлге черлеринге ажылга тургустунуп алырынга дузалаар. Ынчан кадрлар айтырыы шиитпирлеттинер.

«Эльбрусметалл» компаниязының удуртулгазы чурттуң аңгы-аңгы өөредилге черлеринде Тывадан өөренип турар студентилерни ажылга хүлээр база практика эртеринге дузалажыр дугайында сонургалдыг. Оон аңгыда, чаңгыс чер чурттуглары-выска өске регионнарда улуг бүдүрүлге компанияларынче ажылдаар аргаларны тургузарын планнап турар.

/ А. ОНДАР белеткээн.
Чуруктуу интернет четкизинден алган.

Байыр чедиришкиннери

Эргим чаңгыс чер чурттугларым!

Тыва улустуң кол болгаш хүндүткелдиг байырлалдарының бирээзи Наадым-биле бүгү сагыш-сеткилимден силерге байыр чедирип тур мен. Ажыл-ишчи, угаан-медерелдиг болгаш шудургу чоруунуң ачызында бистиң республика-выс тургустунуп, быжыгып келген көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилерин болгаш мурнакчыларын бөгүн бис алдаржыдып турар-дыр бис.

Бо чылгы Наадым байырлалы чугула төөгүлүг болушкунга тураскааттынган – Тыва Арат Республика ССРЭ-ниң составынга эки тура-биле киргениниң 80 чылынга. Бистиң республиканың төөгүзүнге,

бир янзы онзагай культура-зынга, ат-алдарлыг чаңгыс чер чурттуглары-выска, оларның ажыл-ишчи чоруунга болгаш кайгамчыктыг салым-чаяанынга чоргаарланып чоруур бис! Россияның акы-дуңма чонна-ры-биле кады Тыва Республика чүгле бурунгаарлаар.

Малчыннарның байырлалын демдеглеп эрттирип тура, бис хамыктың мурнунда бистиң өгбелеривистиң төөгүлүг өнчүзүн, малчын араттарның ажыл-ижи үндезини апарган кол үнелиг чүүлдерни кадагалап арттырып чоруур бис. Шаг-төөгүдөн бээр көшкүн тыва улустуң дириг ёзу-чаңчылдарының, хөй вектер дургузунда ажыл-ижинге болгаш амыдырал-чуртталга-

зының үндезининге бистиң чонувусту Наадым каттыштырар күчү-күштүг.

Байырлал-биле, эргим чаңгыс чер чурттугларым! Наадым-биле!

/ Тыва Республиканың
Чазаның Даргазы
В. ХОВАЛЫГ.

Хүндүлүг малчыннары-выс, көдээ ишчилеривис болгаш чаңгыс чер чурттугларым!

Хүннүң алдын-сарыг херелдерин бир дугаар уткуур, эртенги салгынны бир дугаар хөрек долдур тынар эрес-кежээ, ажыл-ишчи малчыннары-выс ынак байырлалы – республика Наадымын таварыштыр силерге Тыва Республиканың

Дээди Хуралының (парламентизиниң) өмүнээзинден байыр чедирерин чөпшээрер көрүңер!

Бо чылгы Наадым байырлалын республиканың хөй нация чону омак сергек, өөрүшкү-маңнайлыг уткуур турар. Көдээ ажыл-агый адыры, ооң иштинде мал ажылы чылдан чылче улам сайзырап, бедик көргүзүлгелерни чедип албышаан. Олут орбас малчыннары-выс, ниити мал ажылын деткээр күрүне төлөвилелдери болгаш программалар республикада ажылдап турар. Оларны хөй көдээ ишчилер чөптүг ажыглап, оларга киржип турарындан болбаазырадылганың улуг-биче бүдүрүлгелери ында-мында черлерде ажыттынып турары онзагай. Ынчангаш күш-ажылчы көргүзүлгелер чылдан чылче экижиپ орат. Ол бүгү

чедишкиннерниң артында ажыл-ишчи арат чонувус турар.

Наадым-2024 Тываның Россияның составынга эки тура-биле каттыжып киргениниң 80 чыл оюнуң бүдүүзүндө эртип турар болгаш, чоннуң сагыш-сеткили амыр-тайбың, хей-ады болгаш сүлдөзи бедик байдалда. Бо чараш байырлалдар бедик деңгелге эртер дээрзинге чигзиниг чок.

Силерге онза чараш национал байырлал Наадым таварыштыр кадыкшылды, аас-кежикти болгаш төрөөн Тывавыстың хөгжүлдөзи дээш кылып чоруур бүгү-ле буянныг ажылдарыңарга чедишкиннерни күзедим!

/ ТР-ниң Дээди Хуралының
(парламентизиниң) Даргазы
К. ДАВАА.

| АДА-ЧУРТ КАМГАЛАЛЫ |

Дайынчыларның чагыын күүсеткен

Чоокта чаа тускай шериг операциясында киржип турар чаңгыс чер чурттуглары-выстан видео-дилег келген. Дайынчы хөделишкиннер девискээринде чаңгыс чер чурттугларының дилээн хандылары-биле Улусчу фронтунуң Тыва Республикада салбырының даргазы Саима Далчин болгаш өске-даа төлээлер чогуур ажылдарны кылып чоруткан. Түңнелинде, чорук чогаан.

Улусчу фронтунуң тыва Республикада салбырының даргазы Саима Далчин:

– Тускай шериг операциясында дайынчылары-выска гуманитарлыг дуза чыыр ажылдар ам-даа уламчыла-вышаан. Удавас июль айның төнчүзүндө ээлчеглиг чүктү аъткаар бис. Чон идепкей-ли-биле дузаны кадып, шыдаар-ла чүүлдерин Улусчу фронтунуң болгаш «Ада-чурт

/ Саима Далчин.

камгалакчылары» федералдыг фондунуң регионалдыг салбырының Кызыл хоорайда штавында эккеп турар.

Бөгүн аажок өөрүнчүг хүн болду. 55-ки гвардейжи мотоадыгы (даг) бригаданың дилээн езугаар «Трансстрой» тудуг компаниязы квадроциклди саткаш, Улусчу

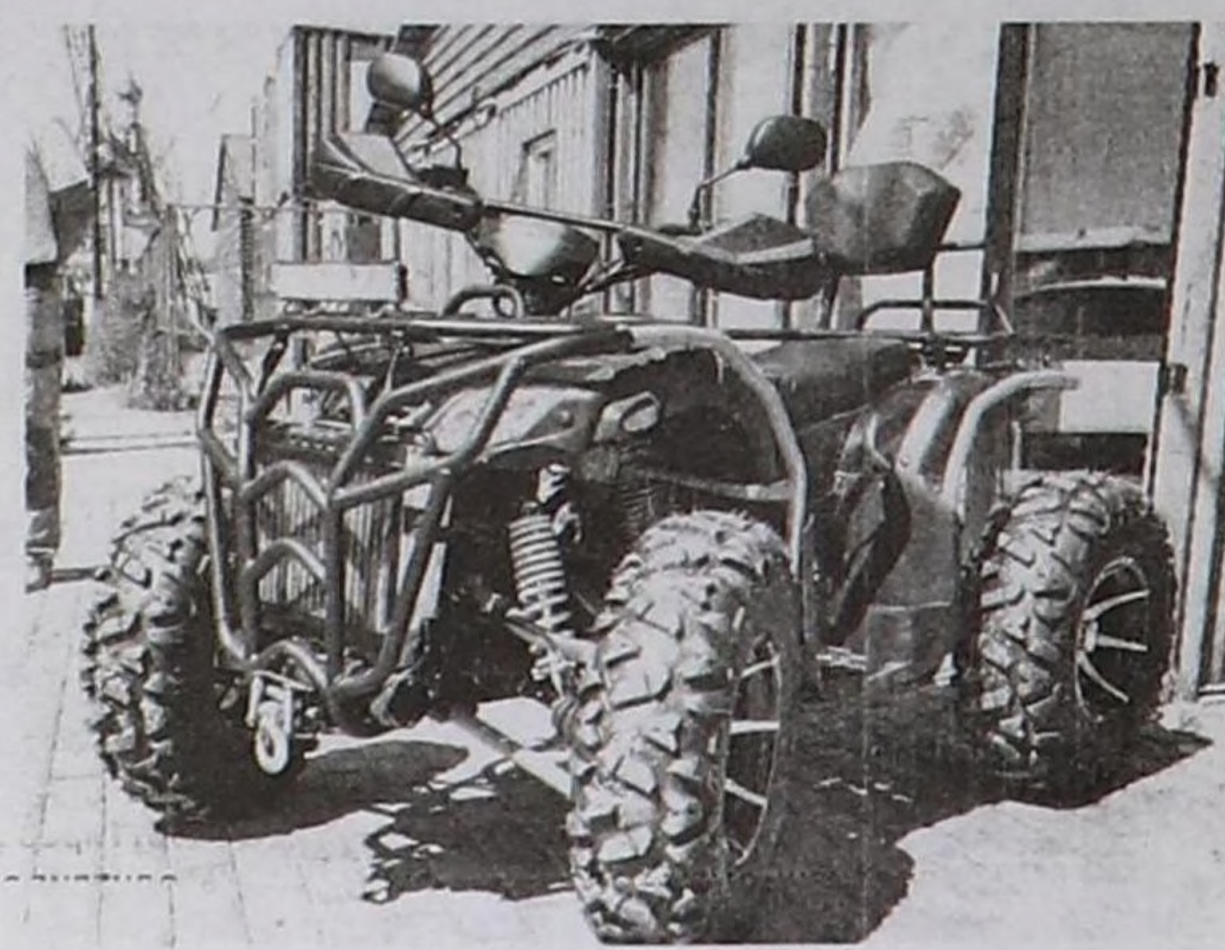
/ Александр Поцлавский.

фронтуда хүлээдип турары бо. Шак-ла мындыг күштүг квадроциклди олар дилээн турган. Дайынчы хөделиш-киннер девискээринге даалгалар күүседиригге кончуг таарымчалыг хөлге-дир. Бистиң дилээвиске харылааны дээш «Трансстрой» тудуг компаниязынга өөрүп четтиргенивисти илередир-дир бис. Июль төнчүзүндө өске-даа гуманитарлыг дуза-биле каттай чедиргеш, чагыг кийрген дайынчыларга хүлээдир бис.

зедивис» – деп, «Трансстрой» тудуг компаниязының кол инженери Александр Поцлавский чугаалады.

«Трансстрой» тудуг компаниязы Кызыл хоорайда «Мөңгүн» микрорайонун тудуп турар компания дээрзин сагындыраалы.

/ Айдың ОНДАР.
Буян ООРЖАКТЫҢ тырт-тырган чуруктары.

| МАЛ ЧЕМИНИҢ БЕЛЕТКЕЛИ |

Бии-Хемчилер эгелээн

Тываның агаар-бойдузу бо чайын кончуг изиг, чамдык черлерде каңдаашкынныг болган. Ынчангаш республикага мал чеминиң белеткелиниң эгелээри оът-сигенниң үнүжүнден хамааржыр.

Тываның тайгалар тыр-тым девискээрлеринде чайгаар үнер оът-сигенниң үнгени багай эвес. Ындыг черлерниң бирээзи Бии-Хем кожуун. Ынчангаш бии-хемчилер мал чеминге сиген белеткелин июль айның ортаа үезинде эгелей бергеннер. «Лидер-М» кызыгаарлаан харысалгалыг ниитилел, В.К. Нурзаттың хууда тараачын-фермер ажил-агыы болгаш «Аян-Агро» кызыгаарлаан харысалгалыг ниитилел чайгаар үнген сигенни мал чеминге кезип кирипкеннер. Эрткен неделяның төнчүзүңге чедир олар ниитизи-биле 138,8 тонна сигенни мал чеминге белеткеп алганнар.

Бии-Хем кожууннуң ажил-агылары сиген кезилдезинче июль айның 20-ден ыңай хүн-нерде кирер деп турар. Красноярск хоорайда ста-

тистика эргелелиниң медээлери ёзугаар алырга, чайгаар үнген сигенниң шөлдерден мал чеми белеткеп алырының талазы-биле Тыва Сибирь регионнарының аразында мурнуку черлерниң бирээзинде. Эрткен 2023 чылда Красноярск край — 145 муң тонна, Тыва — 125 муң тонна, Хакасия — 85 муң тонна сигенни мал чеминге белеткеп алган. Бир эвес Тываның агаар-бойдузу кожоларывыс Красноярск край болгаш Хакасияда ыш-каш каңдаачал эвес турган болза, республиканың көдээ ажил-ишчилери мал чемин кыштаглаашкын үезинде чет-чир кылдыр белеткеп алырының аргазы бар боор ийик.

/ Ш. СУВАҢ белеткээн.
Чурукту интернеттен
хоолгалаан.

| ГРАНТ |

Акшазы-биле трактор садып алган

Тыва Республиканың Көдээ ажил-агый яамызының «Агростартап» грантызының конкурсузунуң комиссиязы «Агростартап» грантызының ийиги чадазының түңнелдерин үндүргөн.

«Агростартап» грантызының ийиги чадазының тиилекчилериниң бирээзи Чаа-Хөл кожуунда аныак сайгарлыкчы Тамир Чечек-оол. Грантының акша-хөреңгизи-биле Тамир Даниярович «Беларусь» марканың чаа тракторун кожуг дериг-херексели-биле кады садып алган. Ону мал чеминиң белеткелине Тамир ажыглап эгелей берген. Аныак сайгарлыкчының ажил-агыының кол угланыышкыны — чаңгыс чылдыг сигеннерни ажаап өстүрүп, оон мал чемин белеткээри.

«Агростартап» грантызын ойнап алырынга юридиктиг дузазы дээш республиканың Көдээ ажил-агый яамызының «Агростартап» грантызының конкурсузунуң комиссиязының кежигүннеринге өөрүп четтиргенин Тамир Чечек-оол илереткен.

/ Ш. ЛОПСАН белеткээн.
Чуруктарны интернеттен
хоолгалаан.

Тыва Республиканың "Наадым-2024-түң» чемпиону Эрес-оол Иргит

Тыва улустуң эрте-бурунгу малчын ажил-ишчи чуртталгазын уламчылап, чаагай национал ёзу-чаңчылдарын ыдыктыы-биле сагып, мал-маганны хөйү-биле азырап өстүрүп, чонну ак чем, эът, дүк дээш мал продукциязы-биле хандырып чоруур бистиң малчыннарывыстың дүн-хүн чок кадыг-берге ажылын бедии-биле үнелеп, малчыннарывысты чылдың-на Наадым байырлалдарынга алдаржыдып, алгап-йөрээп турар бис.

Тыва Республиканың "Наадым-2024-түң» хүндүлүг киржикчилери, малчын ажил-иштиң мурнакчыларының аразында Наадымга каш удаа бедик шаңналдарга төлөптүг болган кижилер хөй. Оларның аразында Мөңгүн-Тайга кожуунуң ат-алдарлыг малчыннары база бар. 2021 чылдың Наадымынга мөңгүн баштыг Мөңгүн-Тайганың малчыннарының кырынче шаңнал-мактал дээрге дээрден сылдыстар чаап батканы-биле дөмей болган деп болур. Мөген-Бүрениң малчыны, «Наадым-2021-ниң» чемпиону Иргит Эрес-оол Хүлер-оолович көшкүн малчын чоннуң эрте-бурунгу оран-савазы

өг, база-ла Мөген-Бүрениң малчыны Артыш Херлиевич Салчак Наадымның бирги чергениң диплому болгаш көжүрүп чоруур чунар-бажың, Тоолайлыгының малчыны Экер-оол Хүлер-оолович Багай-оол Наадымның 2-ги чергениң диплому болгаш хүн батареялары-биле шаңнатканнар.

Оларның бирээзи Эрес-оол Иргит — "Наадым-2023-түң", «Наадым-2024-түң» чемпиону. Алдарлыг малчын Эрес-оол Хүлер-ооловичиниң дугайында «Мөген-Бүрен» көдээ ажил-агый бүдүрүлгезин хөй чылдарда удуртуп келген Өшкү-Саар Ооржактың материалын номчукчуларга бараалгаттывыс.

САЛГАЛ ДАМЧААН МАЛЧЫН

Мөңгүн-Тайга кожуунуң Шегетей деп черде эрес-кежээ сарлык кадарчызы Эрес-оол Иргитти танывас, билбес киж ховар. Ол салгал дамчаан малчын. Ооң кырган-ачазы Михаил Көже алдарлыг сарлык кадарчызы, "Ленин" ордениниң эдилекчизи, ол ышкаш ада-иези Бора-кыс, Хүлер-оол Иргиттер ол-ла Шегетейниң алдарлыг малчыннары чораан.

Эрес-оол Иргит 16 харлыындан эгелеп ада-иезинге дузалажып, малчыннап эгелээнден бээр ам дөртөн хире чыл эрткен. Күрүнениң малын кадарып келген үезинде кезээде бедик көргүзүлгелерни чедип ап келген. Эртенгиниң 6.00 шакта хойну одарже үндүргөш, орай кежээ кирип келир, чымыштыг мал ажылынга бердинген, ёзулуг эрес-кежээ малчын.

Чыл санында элээди оглу-биле кады муң ажыг

хоюн кыргааш, 800 килограмм чедир дүктү күрүнеге дужаап турар. Бир чамдыкта, тергийн малчын Эрес-оол Иргиттиң дугайында бодап олургаш, шупту малчыннар мындыг эрес-кежээ болгаш бедик көргүзүлгелерлиг турган болза деп бодап келиримге, ала-чайгаар дараазында одуруглар төрүттүнүп келди:

Эрес-кежээ Эрес-оолга
Чалгаа-шүшпөң чамдык
эрлер

Эгин чедир деңнешпес-даа,
Човаанындан сотка орап.

Өөнүң ишти Кызылче эмчилеп азы каш хонук ырадыр чер чорупканда, сарлыктарын боду саап алыр. Малчыннап ажилдап чорууру күрүне бүдүрүлгезинге келгеш, кажан-даа чарбыттынып, айбыланып олурбас, бүгү ажилдарны боду кылып алыр.

Хой, сарлык малдаарындан аңгыда, Эрес-оол Иргит Кызыл-Хая сумузу, Мөңгүн-Тайга кожууну болгаш республика чергелиг чадаг чарыштарның доктаамал киржикчизи. Ол Бай-Тайга, Мөңгүн-Тайга кожууннар болгаш Кызыл — Чедер аразынга эртип турган чадаг чарыш маргылдааларында I, II, III шаңналдыг черлерни чаалап ап чораан.

«Мөген-Бүрен» күрүнениң унитарлыг бүдүрүлгезиниң девискээринде Шегетей деп черде эрес-кежээ малчын болгаш сарлык кадарчызы Эрес-оол Иргиттиң дугайында өскелерге үлегер-чижек болур дээрзинге идегээш, бижидим.

Аалдың адаа аяң черде
Анай, хою, хураганы чапты
берген.

Түмен малын
хайгаарап каап,
Түрлүг Эрес чоргаар,
таваар чортуп чору!

/ Өшкү-Саар ООРЖАК,
Тыва Республика ордени-
ниң эдилекчизи, «Тываның
чонунуң чоргааралы» шаңнал-
дың лауреады, Тываның
болгаш Россияның көдээ
ажыл-агыының алдарлыг
ажылдакчызы.

Аян кир-ле, Кызыл!

Ажыл-чорудулгазының угланышкыны каш янзы «Восток» кызыгаарлаан харысалгалыг ниитилел Тывада эң күш-шылдыг организацияларның бирээзи. Тудуг материалдары бүдүрүп үндүрер заводту ажылгалга кириген ачызында ооң ажыл-чорудулгазы улам делгемчээн. Автомобиль оруктарының болгаш чуртталга бажыңнарының тудуу амгы үеде «Восток» КХН-ниң ажыл-чорудулгазында кол черни ээлеп турар.

Кызыл хоорайның кудумчуларының чаагайжыдылгасынга «Восток» КХН-ниң ажылчыннарының кириген үлүг-хуузу улуг. Олар

чылдың-на чайын найысылалдың кудумчуларының оруктарын чаартыр септеп турарлар. Шетинкина-Кравченко биле Чүлдүм кудум-

чуларының септелгезин ол кудумчуларның белдиринден республиканың малчыннарының улуг байырлалы «Наадым-24-түң» бүдүүзүндө хүннерде «Восток» КХН-ниң механизаторлары болгаш ажылчыннары эгелээн. Кызылдың төвүнге хамааржыр ол девискээриниң септелгезин Наадым байырлалының эгелээринге чедир доозар дээш, олар ажылдап турар-

лар. Ажылчын оолдарның бирээзи: «Кызыл улам-на аян кирзин дээш, кызып ажылдап тур бис» — деп чугаалады.

Кызылдың кудумчуларын да оруктар септелгезин удуртуп турар инженер Эртине Араажының чугаалааны-биле алырга, Чүлдүм кудумчузунуң септелгезин Ленин биле Кызыл партизаннар кудумчуларының аразында ийи кварталга, а Шетинкина-Кравченко кудумчуга септелгени Чүлдүм биле Гагарин кудумчуларының аразында кварталга чорудар. Шетинкина-Кравченко биле Чүлдүм кудумчуларында автомашина оруктарын делгемчидер, чадаг кижилер кылаштаар орукту дең-дески кылдыр септээр. Кыска хуусаада

септелге ажылдарын доозарынга четчир машина-техниканы, ажылчыннары орук септелгезиниң бо участогунда мөөңнээн. Грейдерист Балчий, КамАЗ чолаачызы Владислав Ооржак база өске-даа ажылчыннар септелге ажылдарын дүрген доозар дээш, эртен эртеден орайга чедир кызымак ажылдап турарлар.

Эртине Араажы «Восток» КХН-де элээн үр ажылдап турар аныяк инженер, Кызылга ажылдап кээриниң мурнунда Чадаана тавартыр эрткен Р-257 федералдыг оруктуң тудуунга ажылдап турган.

/ Ш. КУЖУГЕТ.
Авторнуң тырттырган чуруктары.

Орук тудуу доозулган

/ Сергей Белоусов.

Кызыл хоорайның девискээринде орук тудуунуң ажылдары уламчылап турар. 2024 чылдың чазын Кызыл хоорайдан Вавилин этт-пээнче баар орукту септеп эгелээн турган. Июль 16-да Улусчу фронтуң төлээлери ТР-ниң Орук транспорт яамызының кылган ажылын хынап четкен.

Улусчу фронтуң даргазының дузалакчызы, «Айыыл чок оруктар» национал төлөвилелдин Тыва Республикада координатору Сергей Белоусов:

— Кызыл хоорайның оруктарын тус черниң чурттакчы чонунуң чагыын езугаар кылып турар. Вавилин этт-пээнче орукту чаартыр дугайында Улусчу фронтуга чондан дилег кириген турган.

/ Күдер Сат.

Чазын Орук-транспорт яамызы-биле келгеш, бо оруктарның хемчээн алыр дугайында чугаалашкан бис.

ТР-ниң Орук-транспорт яамызының сайтызынга, Кызыл хоорай чагыргазының социал четкиде блогунга,

Улусчу фронтуга чагыгларны кирип болур. Чоннуң кириген чагыгларынга даянгат, кайы орукка хамаарыштыр хөй дилеглер, хомудалдар киргенил, ол орукту мурнады кылып эгелээр. Хоорайның шупту оруктарын чаңгыс угда кылып эгелээри болдунмас. Ынчангаш бичиилеп кылып турары ол. Чогум орук септелгези планда көрдүнгөн боор. Чамдык оруктарны кылыр бетинде чоннуң бадылаашкынын база өөренип көөр.

Орук-транспорт яамызының кол инженери Күдер Сат: — 2023 чылдың октябрь айда Вавилин этт-пээнче орукту чаартыр дугайын-

да керээни чарган турган. Оруктуң септелгези долугу-биле доозулган. 10 дугаар километрге чедир төлөвилел үш аңгы чадалыг. Бирээде, хоорайның солагай талазынче кечип кээрге, дескинип чоруур долгандырыг оруктан тура 55-ки гвардейжи бригада кезээниң хериминиң ужуңга чедир дөрт автомашина чоруур калбак орукту кылыр. Ийи дугаар чадазы болза, ооң соонда 6,5 дугаар километрге чедир ийи чычаан каржып эртер орукту кылыр.

/ Айдың ОНДАР.
Буян ООРЖАКТЫҢ тырттырган чуруктары.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ СОҢГУЛДА КОМИССИЯЗЫНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ» Бүгү-российжи политиктиг партияның Тыва регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының идип үндүргени Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) дөрткү чыыжының депутаттарынче кандидаттарның республика даңзызын бүрүткээриниң дугайында

2024 чылдың июль 12 95/468-8 Кызыл хоорай

«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ» Бүгү-российжи политиктиг партияның Тыва регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының идип үндүргени Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) дөрткү чыыжының депутаттарынче кандидаттарның республика даңзызын бүрүткээр кылдыр бердинген документилерин сайгарып көргөш, «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) депутаттарының соңгулдаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузуңуң 34, 35 чүүлдери езугаар Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы доктааткан.

«Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) депутаттарының соңгулдаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузуңуң 4-тен конференцияның 69 кижии санныг кандидаттарның республика даңзызын идип үндүрериниң дугайында протоколун кириген.

«Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) депутаттарының соңгулдаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузуңуң 34 чүүлү езугаар соңгулда каттыжышкынының идип үндүргени кандидаттарның республика даңзызынга девискээр бөлүктөрүнче кирбейн турар үштен хөй эвес кандидаттар кирип турар даңзының ниити республика чергелиг кезээ турар уjurлуг. Кандидаттарның девискээр бөлүктөрүнүн саны 8-тен эвээш эвес болур уjurлуг. Девискээр бөлүүнге 2-ден эвээш болгаш 4-тен хөй кижии турбас уjurлуг.

Документилерниң хүлээп ап турар үеде доктааттынганы болза, кандидаттарның республика даңзызынче кииртинген кандидаттардан херек кырында 62 кандидатка документилерни киирген болуп турар, ынчалдыр республика даңзызынче 62 кандидатты киирген турар уjurлуг.

Үстүнде бердингенинге үндезилээш, «Тыва Республиканың Дээди Хуралы-

ның (парламентизиниң) депутаттарының соңгулдаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузуңуң 34, 36 чүүлдерин удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаатканы:

1. **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның Тыва регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының республиканың чаңгыс аай соңгулда округу-биле идип үндүргени Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) дөрткү чыыжының депутаттарынче кандидаттарның 62 кандидат санныг (даңзызы бердинген) республика даңзызын бадылаар.

2. Политиктиг партияның регион салбырының төлээлтирген кижизинге **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның Тыва регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының республиканың чаңгыс аай соңгулда округу-биле идип үндүргени Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) дөрткү чыыжының депутаттарынче кандидаттарның республика даңзызының шынзыттынган хоолгазын хүлээдир.

3. **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның Тыва регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының республиканың чаңгыс аай соңгулда округу-биле идип үндүргени Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) дөрткү чыыжының депутаттарынче кандидаттарның республика даңзызының шынзыттынган хоолгазын девискээрлерниң соңгулда комиссияларына чорудар.

4. Бо доктаалды «Шын», «Тувинская правда» солуннарга парлаар болгаш Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының «Интернет» медээ-телекоммуникация четкизинде албан езу сайтызынга салыр.

**Тыва Республиканың
Соңгулда комиссиязының даргазы
Л.С. АНДАЛАЕВА.
Тыва Республиканың
Соңгулда комиссиязының
секретары Ш.Х. ООРЖАК.**

Республика даңзызын
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы
2024 чылдың июль 12-де бадылаан
(№ 95/468-8)
Хоолгазы шынзыттынган

**«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ» Бүгү-российжи политиктиг партияның соңгулда каттыжышкынының чаңгыс аай соңгулда округу-биле идип үндүргени Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) дөрткү чыыжының депутаттарынче кандидаттарның республика даңзызынче кииртинген кандидаттар дугайында
МЕДЭЭЛЕР
Даңзының ниити республика кезээ**

1. Ховалыг Владислав Товарищтай-ович, төрүттүнген чылы – 1967 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Бай-Тайга районунуң Тээли суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Россия Федерациязының Президентизиниң чанында Россияның күрүне албанының академиязы, 2006 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Тыва Республика, Баштыңы, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»**

Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Цаликов Руслан Хаджисмелович, төрүттүнген чылы – 1956 чыл, төрүттүнген чери – Соңгу Осетия Орджоникидзе хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Москва хоорай, профессионал эртем-билии – К.Л. Хетагуров аттыг Соңгу Осетияның күрүне университети, 1978 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – түр үеде ажылдавайн турар, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»**

Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Куулар Буян Федорович, төрүттүнген чылы – 1982 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Чөөн-Хемчик районунуң Теве-Хая суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – «Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының Сибирниң юридиктиг институту», Красноярск хоорай, 2021 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – РФ-тиң Чепсектиг күштеринде Тыва Республиканың Кызыл хоорайда 55115 шериг кезээнде керээ езугаар шериг албан-хүлээлгезин эрттирип турар.

4. Даваа Каң-оол Тимурович, төрүттүнген чылы – 1963 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Каа-Хем районунуң Суг-Бажы суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Алтайның күрүнениң медицина институту, 1990 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Тыва Республиканың Дээди Хуралы (парламентизи), Даргазы, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

5. Уюсов Сергей Васильевич, төрүттүнген чылы – 1953 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Чадаана хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Сибирниң технология институту, 1991 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – «Восток» кызыгаарлаттынган харысгалгалыг ниитилел, генералдыг директор, Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) үшкү чыыжының доктаамал эвес үндезинде ажылдап турар депутады, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

Девискээр бөлүктери

№ 1 девискээр бөлүк

(Оң талакы эриктиң чаңгыс мандаттыг № 1 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Осмоловская Людмила Леонидовна, төрүттүнген чылы – 1976 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – «Саратовнун күрүнениң эрге-хоойлу академиязы» дээди профессионал өөрөдигениң күрүнениң өөрөдиге чери, 2007 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Тыва Республиканың Дээди Хуралы (парламентизи), Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) Аппарадының күрүне-эрге-хоойлу эргелелиниң эрге-хоойлу экспертиказы болгаш хоойлужудулга эгелээш-кинерин үдээр килдистиң даргазы, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Монгуш Саян Оюн-оолович, төрүттүнген чылы – 1981 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Барыын-Хемчик районунуң Кызыл-Мажалык сууру, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Санкт-Петербургтун театр уран чүүлүнүн күрүне академиязы, 2003 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – «В. Көк-оол аттыг Тыва Республиканың Национал хөгжүм-шии театры», директор, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Сат Надежда Викторовна, төрүттүнген чылы – 1978 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Чадаана хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Тываның күрүне университети, 2001 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – «Тыва медиатрупп» парлалга бажыңы» күрүнениң автономнун албан чери, директор.

№ 2 девискээр бөлүк

(Барыын чаңгыс мандаттыг № 2 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Сюрюн Галина Алексеевна, төрүттүнген чылы – 1961 чыл, төрүттүнген чери – Тыва автономнун область, Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Кызылдың күрүнениң башкы институту, 1995 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – «Тыва Республиканың профсоюзтарының федерациязы» профсоюзтар организацияларының эвилели, даргазы, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Куулар Эртине Эресович, төрүттүнген чылы – 1995 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Барыын-Хемчик кожуунунуң Кызыл-Мажалык суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – «Сибирниң хереглекчилер кооперациязының университети» Россия Федерациязының Центросоюзтун дээди өөрөдигениң хууда өөрөдиге чери, 2018 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – «Баштайгыларның шимчээшкени» Бичии урулгар болгаш аныктарның ниити-российжи хөй-ниити күрүне шимчээшкениниң Тыва Республикада регион салбыры, Регион салбырының эвилелиниң даргазы.

3. Дамчан Мерген Сергеевич, төрүттүнген чылы – 1986 чыл, төрүттүнген чери – Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – «Россия Федерациязының Президентизиниң чанында Россияның улусчу ажил-агый болгаш күрүне албанының академиязы» дээди прорфессионал өөрөдигениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөрөдиге чери, Москва, 2013 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның Тывада регион салбырының регионнун күүсекчи комитети, агитация-суртаал ажылын чорудар килдистиң хүрээлелдер-биле ажил талазы-биле кол специалист, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

4. Товарищай Иргек Игоревич, төрүттүнген чылы – 1989 чыл, төрүттүнген чери – Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – «Г.В. Плеханов аттыг Россияның экономика университети» дээди профессионал өөрөдигениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөрөдиге чери, 2012 ч., кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – «№ 2 Чүк Автомобиль Акционерлиг Ниитилел», АН, генералдыг директорнун оралакчызы, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»**

(Уланчызы 6-гы арында)

(Эгези. Төнчүзү 5-ки арында).

Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 3 девискээр бөлүү

(Төп чаңгыс мандаттыг № 3 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Март-оол Вячеслав Донгакович, төрүттүнген чылы – 1958 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республика, Чөөн-Хемчик район, Хайыракан суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – “А.А. Жданов аттыг Ленинградтың күрүнениң университети”, 1982 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Чазаның чанында Тываның гуманитарлыг болгаш тускай социал-экономиктиг шинчилелдер институту” күрүнениң бюджет хандырылгалыг эртем-шинчилел болгаш өөредилге чери, директор, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Ооржак Буян Богбалдайович, төрүттүнген чылы – 1963 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Барыын-Хемчик районунуң Дөң-Терезин суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Алтайның көдээ ажил-агый институту, 1986 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Республиканың чурттакчы чонунуң социал хандырылгалыг комплекстиг төвү “Деткимче” Тыва Республиканың күрүнениң бюджет хандырылгалыг албан чери, директор, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Ооржак Максим Дадар-оолович, төрүттүнген чылы – 1986 чыл, төрүттүнген чери – Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының “Сибирьниң күрүнениң медицина университети” дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге чери, 2011 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Республиканың бичии уруглар эмнелгези” Тыва Республиканың күрүнениң бюджет хандырылгалыг кадык камгалал албан чери, кол эмчи.

№ 4 девискээр бөлүү

(Магистральный чаңгыс мандаттыг № 4 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Кужугет Шолбан Артемович, төрүттүнген чылы – 1987 чыл, төрүттүнген чери – Россия, Тыва АССР, Чөөн-Хемчик район, Чадаана хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – “Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө федералдыг агентилелдин Кемеровонун күрүнениң медицина академиязы” дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге чери, 2011 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың албан эмчи камгаладылгалыг девискээр фонду”, директор, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Лазарев Алексей Евгеньевич, төрүттүнген чылы – 1980 чыл, төрүттүнген чери – Красноярск крайның Шарыпов районунуң Горячегорск сууру, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө яамызының “Красноярскының күрүнениң медицина академиязы” дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге чери, 2006 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “№ 1 аптека - Кызыл” Кызыгаарлаан харысалгалыг ниитилел, директор, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Ховалыг Аян Романович, төрүттүнген чылы – 1994 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожуунунуң Бажың-Алаак суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – “Кемеровонун күрүнениң университети” дээди өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2023 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Тыва Республиканың Баштыңының база Тыва Республиканың Чазаның Аппарадының администрациязы, организасташкын ажылының департаментизиниң анализ болгаш чыылда килдизиниң консультантызы, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 5 девискээр бөлүү

(Первомайский чаңгыс мандаттыг № 5 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Калбак Долаан Давааевич, төрүттүнген чылы – 1968 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Шагаан-Арыг хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Красноярскының күрүнениң медицина институту, 1994 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Республиканың консультация-диагностика төвү” Тыва Республиканың күрүнениң бюджет хандырылгалыг кадык камгалал албан чери, кол эмчи, Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) үшкү чыыжының доктаамал звес үндезинде ажилдап турар депутады, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Чюдюк Айдын Алексеевич, төрүттүнген чылы – 1987 чыл, төрүттүнген чери – Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – “Москваның банк ажил-херээниң институту” дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң звес өөредилге чери, 2010 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Тыва Республиканың Чазаа, Тыва Республиканың Чазаның Даргазының оралакчызы, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Новожилова Надежда Александровна, төрүттүнген чылы – 1984 чыл, төрүттүнген чери – Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – Н.Ф. Катанов аттыг Хакасияның күрүнениң университети дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге чери, 2009 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Кызыл хоорайының бүгү кижизиттиргеннерниң мага-бот болгаш психиктиг хөгжүлдөз, коррекция болгаш кадыкшыдылгалын боттандылар № 6 уруглар сады” муниципалдыг автономнуг школа мурнунуң өөредилге албан чери, директор, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

4. Ховалыг Шенне Артемовна, төрүттүнген чылы – 1990 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Чадаана хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республи-

ка, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – “Россияның күрүнениң социал университети” дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, Москва, 2015 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның Тывада регион салбырының регионнун күүсекчи комитети, регионнун күүсекчи комитетиниң 3 удуртукчузунун бирги оралакчызы, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 6 девискээр бөлүү

(Чөөн чаңгыс мандаттыг № 6 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Куулар Айдыс Леонидович, төрүттүнген чылы – 1995 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Сүт-Хөл кожуунунуң Алдан-Маадыр суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Сүт-Хөл кожуун, Суг-Аксы суур, профессионал эртем-билии – “Республиканың медицина колледжи” Тыва Республиканың күрүнениң бюджет хандырылгалыг профессионал өөредилге албан чери, Кызыл хоорай, 2019 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – РФ-тиң Чепсектиг күштеринде Тыва Республиканың Кызыл хоорайда 55115 шериг кезээнде керээ езугаар шериг албан-хүлээлгезин эрттирип турар.

2. Куулар Сергей Даш-оолович, төрүттүнген чылы – 1968 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Өвүр районунуң Хандагайты суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Өвүр кожуун, Хандагайты суур, профессионал эртем-билии – “Тываның күрүнениң университети” дээди өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге албан чери, 2011 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Спорт яамызының спортчу хемчеглер болгаш ажил-агый чорудулгалының эргелели” күрүнениң бюджет хандырылгалыг албан чери, кол специалист, Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) үшкү чыыжының доктаамал звес үндезинде ажилдап турар депутады, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Кужугет Херел Игоревич, төрүттүнген чылы – 1975 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – “Москваның саң-хөө-үлетпүр университети “Синергия” дээди өөредилгениң күрүнениң звес хууда өөредилге албан чери, 2019 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Кызылдың назыдап кырааннарга болгаш инвалидтерге бажың-интернат” Тыва Республиканың күрүнениң бюджет хандырылгалыг албан чери, директор, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

4. Поманисочкин Роман Сергеевич, төрүттүнген чылы – 1981 чыл, төрүттүнген чери – Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии – “Тываның күрүнениң университети” дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге албан чери, 2009 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Кызыл хоорайның Төлээлекчилер хуралының алдыгы чыыжы, ЧКА, чаагайжыдылга, орук ажил-агыйы болгаш транспорт комитетиниң даргазы, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 7 девискээр бөлүү

(Бай-Тайганың чаңгыс мандаттыг № 7 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Монгуш Ульяна Байыр-ооловна, төрүттүнген чылы – 1964 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Мөңгүн-Тайга районунуң Мугур-Аксы суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Мөңгүн-Тайга кожуун, Мугур-Аксы суур, профессионал эртем-билии – Чөөн-Сибирьниң күрүнениң культура институту, 1988 ч., Сибирьниң күрүнениң албанының академиязы, 1998 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Дээди Хуралы (парламентизи)”, Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө комитетиниң даргазы, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Тейнин Хеймер-оол Владимирович, төрүттүнген чылы – 1981 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Барыын-Хемчик районунуң Барлык суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Мөңгүн-Тайга кожуун, Мугур-Аксы суур, профессионал эртем-билии – Кызылдың экономика болгаш эрге-хоойлу техникуму, ортумак тускай өөредилге дугайында диплом, Кызыл хоорай, 2005 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Тыва Республиканың ИХЯ-зының пенсионери, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Соная Маяна Пугачевна, төрүттүнген чылы – 1981 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Бай-Тайга районунуң Шуй суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Бай-Тайга кожуун, Тээли суур, профессионал эртем-билии – “Тываның күрүнениң университети” дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге албан чери, 2008 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның Тывада регион салбырының регионнун күүсекчи комитети, Бай-Тайганың тус чер салбырының күүсекчи секретары, **«ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 8 девискээр бөлүү

(Барыын-Хемчиктиң чаңгыс мандаттыг № 8 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Салчак Артыш Окан-оолович, төрүттүнген чылы – 1986 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республика Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Ак-Довурак хоорай, профессионал эртем-билии – “Иркутскунуң күрүнениң көдээ ажил-агый академиязы”, Иркутск хоорай, 2008 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Дириг бойдустан объектилерин камгалаар талазы-биле күрүнениң комитети, удуртукчу (дарга).

2. Булавко Игорь Сергеевич, төрүттүнген чылы – 1970 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Туран хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Ак-Довурак хоорай, профессионал эртем-билии – Красноярскының “Хүндүткел демдээ” ордениниң күрүнениң башкы институту, 1993 ч., “Тываның күрүнениң кадрларны эде белеткээр болгаш квалификациязын бедидер университети” НПӨ (ПК) КАӨАЧ, 2011 ч., кол ажилдап турар азы албан-дужаалы/ажыл-херээ, ээлеп турар

(Уланчызы 7-ги арында)

(Эгези. Төнчүзү 6-гы арында).

албан-дужаалы/ажыл-херээ – Ак-Довурак хоорайның № 2 ортумак ниити өөредилге школазы муниципалдыг бюджет хандырылгалыг ниити өөредилге албан чери, директор, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Адыгаева Аяна Александровна, төрүттүнген чылы – 1969 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Барыын-Хемчик кожуунунун Дөң-Терезин суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Ак-Довурак хоорай, профессионал эртем-били – “Хакасияның Н.Ф. Катанов аттыг күрүне университеди” дээди өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге албан чери, 1991 ч., “Өөредилге сайзырадырының автономнуг коммерциялыг эвес организациязы” немелде профессионал өөредилгениң автономнуг коммерциялыг эвес организация, 2020 ч., “Тываның күрүне университеди” дээди өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге албан чери, 2024 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Ак-Довурак хоорайның Антон Уержаа аттыг Төп хоорай библиотеказы муниципалдыг бюджет хандырылгалыг культура албан чери, директор, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

4. Куулар Анзор Танаш-оолович, төрүттүнген чылы – 1982 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Барыын-Хемчик кожуунунун Шекпээр суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Барыын-Хемчик кожуун, Шекпээр суур, профессионал эртем-били – “Тываның күрүне университеди” дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге албан чери, 2008 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Барыын-Хемчик кожуунунун” Шекпээр суурунун ортумак ниити өөредилге школазы” муниципалдыг бюджет хандырылгалыг ниити өөредилге албан чери, директор, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 9 девискээр бөлүү

(Чөөн-Хемчиктиң чаңгыс мандаттыг № 9 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Мунге Белекмаа Владимировна, төрүттүнген чылы – 1976 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР, Өвүр кожуун, Арыг-Бажы суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-били – Тываның күрүне университеди, орус дыл болгаш литература башкызы, 2001 ч., “Сибирьниң күрүне албанының академиязы” дээди профессионал өөредилгениң Федералдыг күрүнениң өөредилге албан чери, Новосибирск хоорай, 2008 ч., “Хакасияның Катанов аттыг күрүне университеди” дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң өөредилге албан чери, Абакан хоорай, 2010 ч., “Хакасияның Катанов аттыг күрүне университеди” дээди профессионал өөредилгениң Федералдыг күрүнениң өөредилге албан чери, Абакан хоорай, 2017 ч., “Сибирьниң федералдыг университеди” дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң автономнуг өөредилге албан чери, 2023 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың национал архиви” күрүнениң бюджет хандырылгалыг албан чери, директор, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Монгуш Шыргай-оол Бюрбюевич, төрүттүнген чылы – 1960 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик районунун Чадаана хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Барыын-Хемчик кожуун, Шекпээр суур, профессионал эртем-били – Алтайның И.И. Ползунов аттыг политехниктиг институту, 1982 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Транспорт сервис болгаш төлевилел” күрүнениң унитарлыг бүдүрүлгези, директор.

3. Куулар Уран-Херел Чечек-оолович, төрүттүнген чылы – 1967 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Өвүр районунун Хандагайты суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-били – Кемеровонун күрүнениң медицина институту, 1994 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Республиканың кеш-шээр аарыглар диспансери” күрүнениң бюджет хандырылгалыг кадык камгалал албан чери, кол эмчи.

4. Лопсан-Серен Анай-Хаак Ивановна, төрүттүнген чылы – 1973 чыл, төрүттүнген чери – Россия Тыва АССР, Кызыл хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Өвүр кожуун, Хандагайты суур, профессионал эртем-били – Кызылдың күрүнениң башкы институту, 1995 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Өвүр кожуунунун” муниципалдыг районун Төлээлекчилер хуралы, Баштың-Дарга, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 10 девискээр бөлүү

(Сүт-Хөлдүн чаңгыс мандаттыг № 10 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Канчыыр-оол Анджела Арзылановна, төрүттүнген чылы – 1978 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Улуг-Хем районунун Ак-Дуруг суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-били – Кемеровонун күрүнениң медицина академиязы, Кемерово хоорай, 2001 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Республиканың № 2 эмнелгези” күрүнениң бюджет хандырылгалыг кадык камгалал албан чери, кол эмчи.

2. Ооржак Владислав Вячеславович, төрүттүнген чылы – 1989 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР-ниң Сүт-Хөл районунун Алдан-Маадыр суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Сүт-Хөл кожуун, Суг-Аксы суур, профессионал эртем-били – “Тываның күрүне университеди” дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге албан чери, Кызыл хоорай, 2012 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Сүт-Хөл кожуунунун Төлээлекчилер хуралы, секретарь, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Кужугет Шораан Базырович, төрүттүнген чылы – 1991 чыл, төрүттүнген чери – Россия, Тыва АССР, Шагаан-Арыг хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Чаа-Хөл кожуун, Чаа-Хөл суур, профессионал эртем-били – “Тываның күрүне университеди” дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге албан чери, Кызыл хоорай, 2015 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Чаа-

Хөл кожуунунун Төлээлекчилер хуралы, секретарь, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

4. Араптан Демир-Хая Алдын-оолович, төрүттүнген чылы – 1997 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР, Чаа-Хөл кожуун, Чаа-Хөл суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Чаа-Хөл кожуун, Чаа-Хөл суур, профессионал эртем-били – “Тываның күрүне университеди” дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге албан чери, Кызыл хоорай, 2021 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Чаа-Хөл кожуунунун чагыргазы, администратораашкын талазы-биле специалист, Чаа-Хөл кожуунунун Төлээлекчилер хуралының алдыгы чыыжының доктаамал эвес үндезинниг депутаты, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 11 девискээр бөлүү

(Улуг-Хемниң чаңгыс мандаттыг № 11 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Тагба Монге Херелович, төрүттүнген чылы – 1994 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Улуг-Хем кожуунунун Шагаан-Арыг хоорайы, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-били – “Тываның көдээ ажил-агый техникуму” Тыва Республиканың күрүнениң бюджет хандырылгалыг профессионал өөредилге албан чери, 2022 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – РФ-тиң Чепсектиг күштеринде Тыва Республиканың Кызыл хоорайда 55115 шериг кезээнде керээ езугаар шериг албан-хүлээлгезин эрттирип турар.

2. Балбак Буян Михайлович, төрүттүнген чылы – 1979 чыл, төрүттүнген чери – Россия, Тыва АССР, Шагаан-Арыг хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-били – “Тываның күрүне университеди”, Кызыл хоорай, 2001 ч., “Тываның өөредилге сайзырадыр болгаш квалификация бедидер институту” немелде профессионал өөредилгениң күрүнениң автономнуг өөредилге албан чери, 2017 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Тыва Республиканың Улуг-Хем кожууну” муниципалдыг районунун чагыргазы, дарга, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Мандан-оол Эрес Лопсанчапович, төрүттүнген чылы – 1972 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР, Шагаан-Арыг хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Улуг-Хем кожуун, Арыг-Үзүү суур, профессионал эртем-били – Сибирьниң хереглекчилер кооперациязының коммерциялыг академиязы, 1996 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Оргаа-дай” көдээ ажил-агыйның хереглекчилер кооперативи, дарга, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 12 девискээр бөлүү

(Кызылдың чаңгыс мандаттыг № 12 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Желтухин Александр Петрович, төрүттүнген чылы – 1962 чыл, төрүттүнген чери – Тыва АССР, Таңды районунун Бай-Хаак суур, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл кожуун, Сукпак суур, кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Крестьян (фермер) ажил-агый, баштың, Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) үшкү чыыжының доктаамал эвес үндезинде ажилдап турар депутаты, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Монгуш Орлан-оол Викторович, төрүттүнген чылы – 1980 чыл, төрүттүнген чери – Россия, Тыва Республика, Чадаана хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл кожуун, Каа-Хем ххс, профессионал эртем-били – “Кадык камгалал болгаш социал хөгжүлдө агентилелиниң Сибирьниң күрүнениң медицина университеди”, 2006 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – “Кызыл кожуунунун Төп эмнелгези” Тыва Республиканың күрүнениң бюджет хандырылгалыг кадык камгалал албан чери, кол эмчи, Тыва Республиканың Кызыл кожуунунун Каа-Хем ххс Төлээлекчилер хуралының алдыгы чыыжының доктаамал эвес үндезинде ажилдап турар депутаты, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

3. Филиппова Елена Ивановна, төрүттүнген чылы – 1970 чыл, төрүттүнген чери – Абакан хоорай, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл кожуун, Каа-Хем ххс, профессионал эртем-били – Кызылдың күрүнениң башкы институту, 1993 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Тыва Республиканың “Кызыл кожуун” муниципалдыг районунун Төлээлекчилер хуралы, Баштың-дарга, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

4. Шулуу Айдын Геннадьевич, төрүттүнген чылы – 1988 чыл, төрүттүнген чери – Тыва Республиканың Кызыл кожуунунун Каа-Хем ххс, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Кызыл кожуун, Каа-Хем ххс, профессионал эртем-били – “Кызылдың хереглекчилер кооперациязының экономика болгаш эрге-хоойлу техникуму”, 2010 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан-дужаалы/ажыл-херээ – Каа-Хем ххс. “Сылдысчыгаш” уруглар сады муниципалдыг автономнуг школа мурнунун өөредилге албан чери, тудуглар болгаш кылыгларны ниитизи-биле хандыра ажилчын, Тыва Республиканың Кызыл кожуунунун Каа-Хем ххс Төлээлекчилер хуралының алдыгы чыыжының доктаамал эвес үндезинде ажилдап турар депутаты, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

№ 13 девискээр бөлүү

(Таңдының чаңгыс мандаттыг №13 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Ширижик Аян Сергеевич, төрүттүнген чылы – 1982 чыл, төрүттүнген чери – Бай-Хаак суур, Тыва Республиканың Таңды кожуун, чурттап турар чериниң адреси – Тыва Республика, Таңды кожуун, Дүрген суур, профессионал эртем-били – “Чөөн-Сибирьниң күрүнениң культура болгаш уран чүүл академиязы” дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2008 чыл, диплом ВСГ №2137413, 31.10.2008 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ – “Тываның национал оркестри” күрүнениң бюджет албан чери, оркестриниң артизи, **«ЧАҢҢЫС ДЕМНИГ РОССИЯ»** Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүнү.

2. Баркова Ольга Петровна, төрүттүнген чылы – 1958 чыл, төрүттүнген чери –

(Уланчызы 8-ки арында)

(Эгези. Төнчүзү 7-ги арында).

Зубриц суур, Ермаковск район, Красноярск край, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Таңды кожуун, Балгазын суур, профессионал эртем-билии — Кызылдың күрүнениң педагогика институту, 1982 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың «Тываның агроулетпүр техникуму» күрүнениң бюджеттиг профессионал өөредилге албан чери, директор.

3. Санников Михаил Анатольевич, төрүттүнген чылы — 1980 чыл, төрүттүнген чери — Дүрген суур, Таңды район, Тыва Республика, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Таңды кожуун, Дүрген суур, профессионал эртем-билии — «Иркутскунуң күрүнениң техниктиг университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2012 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Кызыл хоорай, 55115 шериг кезээнде керээ езугаар Россия Федерациязының чепсектиг күштеринде шериг албанын эрттирип турар.

Бадыжик Чинчи Николаевна, төрүттүнген чылы — 1987 чыл, төрүттүнген чери — Хову-Аксы суур, Чеди-Хөл кожуун, Тыва Республика, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Чеди-Хөл кожуун, Хову-Аксы суур, кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Чеди-Хөл кожуунуң өөредилге эргелели, өөредилге-кижизидилге килдизиниң удуртукчузу, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

№14 девискээр бөлүү

(Би-Хемниң чаңгыс мандаттыг № 14 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Листков Андрей Георгиевич, төрүттүнген чылы — 1961, төрүттүнген чери — Кызыл хоорай, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — Новосибирскиниң Ленинчи комсомол аттыг күрүне университети, 1983 ч., диплом ЗВ №429440, кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Бора» кызыгаарлаттыг харысгалгалыг ниитилел, чиңгине директорунуң оралакчызы, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

2. Арган-оол Айдын Базыр-оолович, төрүттүнген чылы — 1981 чыл, төрүттүнген чери — Шуурмак суур, Тес-Хем район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Би-Хем кожуун, Сесерлиг суур, профессионал эртем-билии — «Тываның күрүне университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2013 ч., «Партнер» профессионал хөгжүлдө төвү» кызыгаарлаттыг харысгалгалыг ниитилел, 2023 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың «Тываның политехниктиг техникуму» күрүнениң бюджеттиг профессионал өөредилге албан чери, директор, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

3. Кашкак Аяс Анай-оолович, төрүттүнген чылы — 1978 чыл, төрүттүнген чери — Адыр-Кежиг суур, Тожу район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Тожу кожуун, Тоора-Хем суур, профессионал эртем-билии — «Россия Федерациязының иштики херектер яамызының Сибирьниң юридиктиг институту» дээди профессионал өөредилгениң күрүнениң өөредилге албан чери (Красноярск хоорай), 2006 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың «Тываның даг-техниктиг техникуму» күрүнениң бюджеттиг профессионал өөредилге албан чери, директор, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

№15 девискээр бөлүү

(Каа-Хемниң чаңгыс мандаттыг №15 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Куулар Начын Орланович, төрүттүнген чылы — 2000 чыл, төрүттүнген чери — Кызыл хоорай, Тыва Республика, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — Шушенскиниң көдээ ажил-агый колледжи, 2020 чыл, кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың шериг комиссариатында шериг албанын эрттирип турар.

2. Иргит Артур Кан-оолович, төрүттүнген чылы — 1964 чыл, төрүттүнген чери — Баян-Тала суур, Сүт-Хөл район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Каа-Хем кожуун, Сарыг-Сеп суур, профессионал эртем-билии — Саратовтуң Ю.А. Гагарин аттыг индустриалдыг-педагогика техникуму, 1991 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — тусай шериг операциязының киржикчилеринге деткимче көргүзүр «Ада-чурт камгалачылары» күрүне фондузу, социал координатор, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

3. Салчак Нелла Саган-ооловна, төрүттүнген чылы — 1964 чыл, төрүттүнген чери — Сесерлиг суур, Би-Хем район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Каа-Хем кожуун, Дерзиг-Аксы суур, профессионал эртем-билии — Кызылдың медицина училищези, 1986 ч., «Профессионал өөредилгениң «пост-дипломнуг» университети» кызыгаарлаттыг харысгалгалыг ниитилел, 2020 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Каа-Хемниң төп кожуун эмнелгези» Тыва Республиканың кадык камгалачының күрүнениң бюджеттиг албан чери, Дерзиг-Аксы суурда фельдшер-акушер пунктузунуң эргелекчизи, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

№16 девискээр бөлүү

(Эрзинниң чаңгыс мандаттыг № 16 соңгулда округунга дүгжүп турар)

1. Кызыл-оол Салим Толаанович, төрүттүнген чылы — 1966 чыл, төрүттүнген чери — Эрзин суур, Эрзин район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — Ф.Э. Дзержинский аттыг Украинаның юридиктиг академиязы, 1991 чыл, кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Демниг» көдээ ажил-агый хереглекчилер кооперативи, юрист, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

2. Соруктуг Амир Эдуардович, төрүттүнген чылы — 1977 чыл, төрүттүнген чери — Нарын суур, Эрзин район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — Тываның күрүне университети, 1999 ч., Н.Ф. Катанов аттыг Хакасияның күрүне университети, 2004 ч., кол ажилдап

турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Алдын-Ширээ» тускайлаттыг хуу тудугжу» кызыгаарлаттыг харысгалгалыг ниитилел, чиңгине директор, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

3. Донгак Чодураа Хүлеровна, төрүттүнген чылы — 1963 чыл, төрүттүнген чери — Хандагайты суур, Өвүр район, Тыва Республика, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — Кызылдың күрүнениң педагогика институту, Н.Ф. Катанов аттыг Хакасияның күрүне университети, 2001 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тес-Хем кожуунуң Төлээлекчилер хуралы, Баштыңы — Даргазы, «**ЧАҢГЫС ДЕМНИГ РОССИЯ**» Бүгү-российжи политиктиг партияның кежигүну.

4. Отсур Радмила Валентиновна, төрүттүнген чылы — 1977 чыл, төрүттүнген чери — Бай-Даг суур, Эрзин район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Эрзин кожуун, Бай-Даг суур, профессионал эртем-билии — Тываның күрүне университети, 2006 ч., Чөөн-Сибирьниң күрүнениң культура институту, 2016 ч., кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Эрзин кожуунуң Бай-Даг сумузунуң көдээ Культура бажыңы, уран чүүл удуртукчузу.

**Чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле
Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент)
депутаттарынче Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия»
политиктиг партияның Тывада регионалдыг салбырының
соңгулда каттыжышкынының идип үндүрген кандидаттарының
даңзызын бадыткаарының дугайында**

2024 чылдың июль 12

№95/469-8

Кызыл хоорай

Чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент) дөрткү чыыжының депутаттарынче Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның Тывада регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының идип үндүрген кандидаттарының даңзызын бадыткаары-биле кириген документилерин көргөш, Тыва Республиканың соңгулда комиссиязы **доктаадыры болза:**

Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның Тывада регионалдыг салбыры «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент) депутаттарының соңгулдазының дугайында» Тыва Республиканың хоойлузунга дүүштүр, 2024 чылдың июль 4-тен тура политиктиг партияның салбырының, чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле 16 кандидаттың даңзызын идип үндүргениниң дугайында конференцияның протоколун кириген.

Үстүнде айыттыг чүүлдерге даянып, Тыва Республиканың «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент) депутаттарының соңгулдазының дугайында» хоойлузунуң 33-кү болгаш 35-кү чүүлдерин удуртулга кылгаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы дараазында чүүлдерни доктааткан:

Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның Тывада регионалдыг салбырының соңгулда

каттыжышкынының идип үндүргени чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле 16 кандидаттың даңзызын шынзыткан (даңзыны кошкан).

Политиктиг партияның регионалдыг салбырының бүрүн эргелиг төлээзинге чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның Тывада регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент) депутаттарынче идип үндүрген кандидаттарының даңзызының бадыткаттыг чүүлдерин тыпсыр.

Чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның Тывада регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынының Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент) депутаттарынче идип үндүрген кандидаттарының даңзызының шынзыткан хоолгазын девискээр соңгулда комиссияларынче чорудар.

Ук доктаалды «Шын», «Тувинская правда», солуннарынга парлап үндүрер, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының «Интернет» четкизинде албан ёзугаар сайтызынга салыр.

**Тыва Республиканың
Соңгулда комиссиязының даргазы
Л.С. АНДАЛАЕВА.**

**Тыва Республиканың
Соңгулда комиссиязының
секретары Ш.Х. ООРЖАК.**

*Чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының даңзызын
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы
2024 чылдың июль 12-де бадылаан
(95/469-8 дугаар доктаал)*

**Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның
Тывада Республика салбырының соңгулда каттыжышкынының
чаңгыс мандаттыг соңгулда округтары-биле идип үндүргени
Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң)
дөрткү чыыжының депутаттарынче кандидаттарның
даңзызынче кирирттинген кандидаттар дугайында
МЕДЭЭЛЕР**

№1 Оң талакы эриктиң чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Санчан Аяс Сергеевич, төрүттүнген чылы — 1978 чыл, төрүттүнген чери — Томск область, Томск хоорай, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — «Тываның күрүне университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 1999 чыл, кол ажилдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республика, Кызыл хоорай, 55115 шериг кезээнде керээ езугаар Россия Федерациязының чепсектиг күштеринде шериг албанын эрттирип турар.

№2 Барыын талакы чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

(Уланчызы 9-ку арында)

(Эгези. Төнчүзү 8-ки арында).

Уюсов Сергей Васильевич, төрүттүнген чылы — 1953 чыл, төрүттүнген чери — Чадаана хоорай, Тыва Республика, чурттап турар адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — Сибирьниң технологтуг институту, 1991 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Восток» кызыгаарлаттыг харысалгалыг ниитилел, чингине директору, Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентиниң) үшкү чыыжының доктаамал эвес үндезинде ажылдап турар депутады, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№ 3 Төп чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Чулдум-оол Чалым Сюдюпович, төрүттүнген чылы — 1987 чыл, төрүттүнген чери — Чаа-Суур, Өвүр кожуун, Тыва АССР, чурттап турар чери — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — академик М.Ф. Решетнев аттыг Сибирьниң күрүнениң аэрокосмиктиг университети, 2016 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республика, Кызыл хоорай, 55115 шериг кезээнде керээ езугаар Россия Федерациязының чепсектиг күштеринде шериг албанын эрттирип турар.

№ 4 Магистральная чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Донгак Буян Алексеевич, төрүттүнген чылы — 1977 чыл, төрүттүнген чери — Теве-Хая суур, Чөөн-Хемчик район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — Санкт-Петербургтун күрүне университети, 2000 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — 95376 шериг кезээнде Россия Федерациязының Чепсектиг күштеринде шериг албанын эрттирип турар.

№5 Первомайская чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Монгуш Андрей Тэмирович, төрүттүнген чылы — 1982 чыл, төрүттүнген чери — Шагаан-Арыг хоорай, Тыва Республика, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — түр үеде ажылдавайн турар.

№ 6 Чөөн чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Ооржак Ролан Чадамбаевич, төрүттүнген чылы — 1981 чыл, төрүттүнген чери — Чадаана хоорай, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — М.В. Ломоносов аттыг Москваның күрүне университети, 2006 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Делегей чергелиг «Хөөмей» академиязы» Күрүнениң бюджеттиг албан чери, фото-видео бүдүрүлгө студиязының эргелекчизи.

№7 Бай-Тайганың чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Иргит Ужар-оол Александрович, төрүттүнген чылы — 1971, төрүттүнген чери — Кара-Хөл суур, Бай-Тайга район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Бай-Тайга кожуун, Кара-Хөл суур, профессионал эртем-билии — «Тываның күрүне университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2000 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — хуу сайгарлыкчы, Тыва Республиканың Бай-Тайга кожуунунуң Төлээлекчилер хуралының доктаамал эвес үндезинде ажылдап турар депутады, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№8 Барыын-Хемчиктиң чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Донгак Аяс Дадар-оолович, төрүттүнген чылы — 1972 чыл, төрүттүнген чери — Ак-Довурак хоорай, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Ак-Довурак хоорай, профессионал эртем-билии — Россияның ИХЯ-ның Сибирьниң юридиктиг институту, 2002 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың Барыын-Хемчик кожуунунуң муниципалдыг администрациязы, даргазының хүлээлгезин түр үеде күүседип турар, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№9 Чөөн-Хемчиктиң чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Монгуш Байбек Надажапович, төрүттүнген чылы — 1973 чыл, төрүттүнген чери — Чадаана хоорай, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — «Тываның күрүне университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2019 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың Дээди Хуралы (парламент), Аграр политика, чер, эт-хөрөңги болгаш экология талазы-биле комитеттин даргазы, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№10 Сүт-Хөлдүн чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Балбан-оол Диинмей Каадыр-оолович, төрүттүнген чылы — 1971 чыл, төрүттүнген чери — Чаа-Хөл суур, Чаа-Хөл район, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — «Россия Федерациязының Президентизиниң чанында Россияның улусчу ажил-агый болгаш күрүне албанының академиязы» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2012 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Убсунур ыйгылаажы» күрүнениң бойдус биосферлиг заповедниги» Федералдыг күрүнениң бюджеттиг албан чери, директор, Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент) үшкү чыыжының доктаамал эвес үндезинде ажылдап турар депутады, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№11 Улуг-Хемниң чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Шивит Сылдыс Андрианович, төрүттүнген чылы — 1989 чыл, төрүттүнген чери — Шагаан-Арыг хоорай, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — «Чөөн-Сибирниң технология болгаш удуртулганың күрүне университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың Кызыл хоорай шериг комиссариатында керээ езугаар шериг албанын эрттирип турар.

№12 Кызылдың чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Монге Аяс Норжукаевич, төрүттүнген чылы — 1976 чыл, төрүттүнген чери — Кызыл хоорай, Тыва АССР, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, професисонал эртем-билии — «Күрүне албанының Соңгу-Барыын академиязы» Күрүнениң дээди профессионал өөредилге албан чери, 2005 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — «Селера-Т» кызыгаарлаттыг харысалгалыг ниитилел, директорунуң оралакчызы, Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламент) үшкү чыыжының доктаамал эвес үндезинде ажылдап турар депутады, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№13 Таңдының чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Хуурак Эрес Михайлович, төрүттүнген чылы — 1969 чыл, төрүттүнген чери — Чодураа суур, Улуг-Хем район, Тыва АССР, чурттап турар адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — «Тываның күрүне университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың Дээди Хуралы (парламент), Айыыл чок чорук, корум-чурум болгаш кызыгаар айтырыгларының талазы-биле комитеттин даргазы, судтадып чораанының дугайында медээ — судтадып турган — Россия Федерациязының Кеземче керээниң «Салгаа чорук» 293 чүүлүнүн 1 кезээ, 05.10.2013 чылда соксаткан, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№14 Бии-Хемниң чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Монгуш Аяна Кан-ооловна, төрүттүнген чылы — 1974 чыл, төрүттүнген чери — Тээли суур, Бай-Тайга район, Тыва АССР, чурттап турар адреси — Тыва Республика, Бии-Хем кожуун, Аржаан суур, профессионал эртем-билии — Тываның күрүне университети, 2003 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республиканың Дээди Хуралы (парламент), Өөредилге, культура, аныяктар политиказы болгаш спорт комитетиниң даргазы, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

№15 Каа-Хемниң чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Чамбалдоо Начын Артурович, төрүттүнген чылы — 1994 чыл, төрүттүнген чери — Суг-Бажы суур, Каа-Хем кожуун, Тыва Республика, чурттап турар чериниң адреси — Тыва Республика, Каа-Хем кожуун, Суг-Бажы суур, профессионал эртем-билии — «Сибирьниң күрүнениң геосистема болгаш технология университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2020 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — Тыва Республика, Кызыл хоорай, 55115 шериг кезээнде керээ езугаар Россия Федерациязының чепсектиг күштеринде шериг албанын эрттирип турар.

№16 Эрзинниң чаңгыс мандаттыг соңгулда округу

Шомбун Шораан Вячеславович, төрүттүнген чылы — 1987 чыл, төрүттүнген чери — Эрзин суур, Эрзин кожуун, Тыва Республика, чурттап турар адреси — Тыва Республика, Кызыл хоорай, профессионал эртем-билии — «Тываның күрүне университети» дээди профессионал өөредилгениң федералдыг күрүнениң бюджет хандырылгалыг өөредилге чери, 2016 чыл, кол ажылдап турар азы албан хаап турар чери, ээлеп турар албан дужаалы/ажыл-херээ — түр үеде ажылдавайн турар, Бүгү-российжи «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның кежигүнү.

Кызыл кожууннун девискээр соңгулда комиссиязының бадылаар эргелиг кежигүнүн томуйлаарының дугайында

2024 чылдың июль 12

№95/473-8

Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының 2024 чылдың июль 4-те №93/450-8 «Кызыл кожууннун девискээр соңгулда комиссиязының бадылаар эргелиг кежигүнүн хүлээлгелер күүселдезинден хостаарының дугайында» доктаалынга үндезилээш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының 2021 чылдың март 19-та №132/712-7 «Кызыл кожууннун девискээр соңгулда комиссиязын хевирлеп тургузарының дугайында» доктаалынга дүүштүр Кызыл кожууннун девискээр соңгулда комиссиязының составына кордакчыларның талазы-биле санал-оналдарны сайгарып көргөш, 2002 чылдың июнь 12-де «Россия Федерациязының хамаатыларының кол-кол соңгулда эргелериниң болгаш референдумга киржир эргезиниң дугайында» №67-ФЗ Федералдыг хоойлунун 29 чүүлүнүн 11 пунктузунга дүүштүр Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. Кызыл кожууннун девискээр соң-

гулда комиссиязының бадылаар эргелиг кежигүнүнге томуйлаары-биле ажылдап турар чериниң аайы-биле саналдааны Евгения Олеговна Кенден-оолду — 1992 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, Тыва Республиканың Кызыл кожууннун чагырга чериниң культура эргелелиниң консультант юрисконсульт — томуйлаар.

3. Бо доктаалды Кызыл кожууннун девискээр соңгулда комиссиязынче чорудар.

4. Бо доктаалды «Шын» болгаш «Тувинская правда» республика солуннарынга, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының «Интернет» информател-телехарылзаа четкизинде сайтызынга парлаар.

Тыва Республиканың
Соңгулда комиссиязының даргазы
Л.С. АНДАЛАЕВА.
Тыва Республиканың
Соңгулда комиссиязының
секретары Ш.Х. ООРЖАК.

Көдээже көрнүп көрээлиңер

Көдээде амыдырал туруп кан деп болур. Бо шагда печкага паштаныр кижилер ховар. Ток күжү-биле амыдырап турар бис. Хеп чуур машина, соодукчу, телевизор үрелирге, кылыр мастерлер чок, Кызылга кылдыртыр. Ында безин тыва мастерлер ховар. Суурга чүге ыңдыг мастерлерни өөредип албас бис? Кайда өөредип турарлы?

Ол айтырыгны дарый шийтпирлеп, күзелдиг оолдарны өөредип алырын күзээр кижидир мен. Кижидүрүзү чүгүк сөөртүр машиналыг эвес. Оода кожуун төвүнге техника кылыр мастер болза. Шагаан-Арыг чеже-даа хоорай болза, ол талазы-биле сайзырал чок. Көдээ черлерде чурттакчыларның дилээ мындыг-ла-дыр. Бистиң дилээвиске кичээнгей салырынга бүзүрөп артырыс.

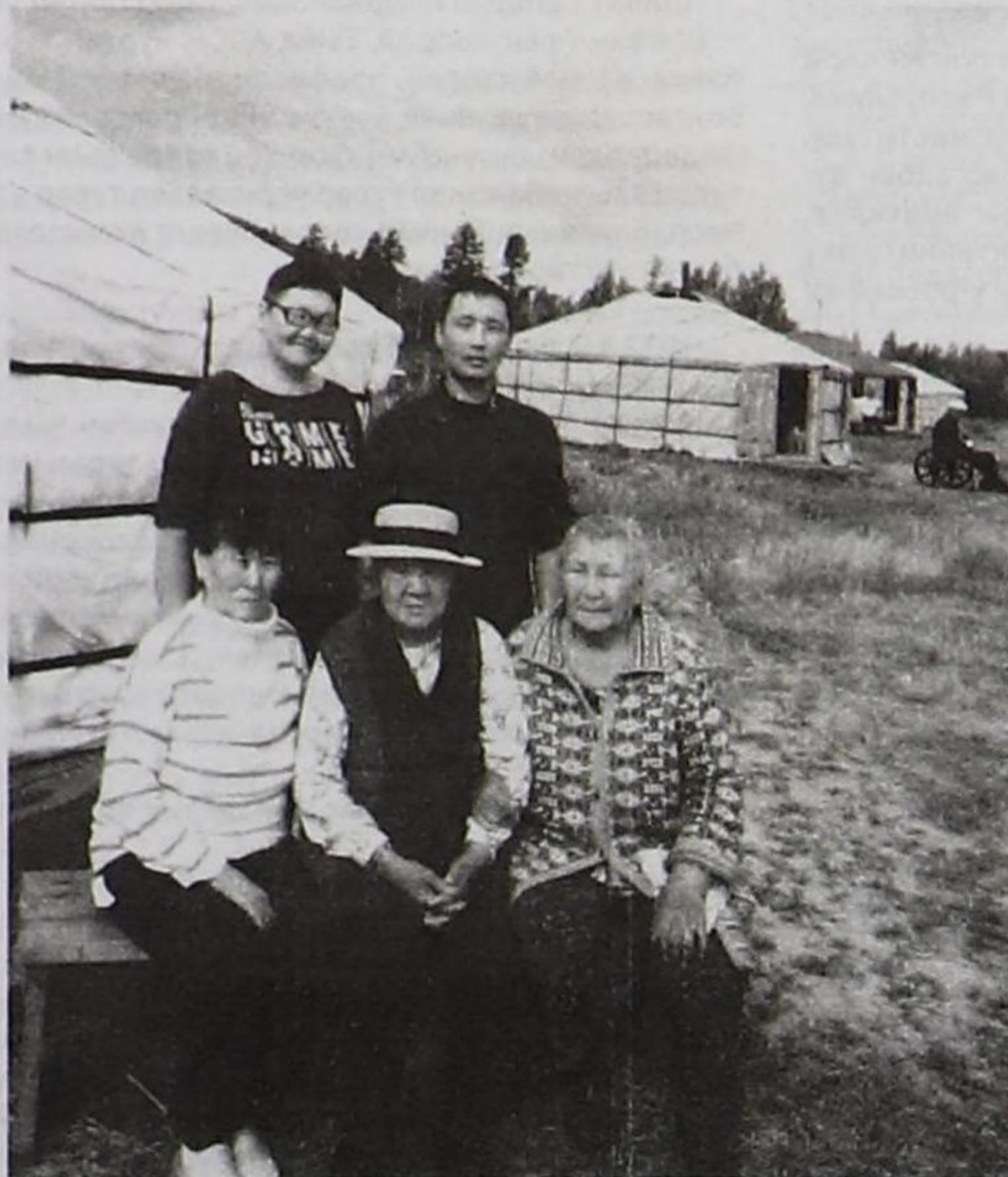
Бок

Бо чылдың май 22-де "Шын" солунга "Бокту кайнаар төгерил?" деп кончук нарын айтырыгны чырыдып, чонга таныштырып үндүргени кончук эки болду. Коммунисттик партия үезинде ышкаш эвес, ам бо демократия дээр капиталисттик удуртулганы чон эки билик-севес, азырадыкчы хөөнге өөрени берген болгаш, бо үеде организациялар боттары акша-көпеек ажылдап алыр апарганда, кайы, кандыг негелде-биле ажылдап-чурттап турарывысты сагыыр болза эки, чонум. Нарын айтырыгның бирээзи — бок. Каат бажыңнар, черде бажыңнар дээш негелде өскөн. Черде бажыңда улус бок дээш төлээр болза эки, бензинче хөй чарыгдал үнер, бок төгерде, кывар-чаар материал садар акша херек болгай.

Бо чүүлде бир нарын айтырыг — шилдер, бузунду шилдер, арага шилдерин кайнаар төгерил? Мал-маган шил айыылдыг деп чүвени билер эвес. Оон аңгыда, шил чер кырынга каш-даа чыл чыдар, ол эзилбес, век-веги-биле чыдар. 1,5–2,0 метр ханы оңгар каскаш, аңаа шыгжаза кандыгыл? Бир шийтпирлеттинмээн айтырыг ол-ла-дыр. Азы шилди хүлээп турар завод болза улам эки.

/ Мария ТЮЛЮШ.

Шагаан-Арыг хоорай.

Бистиң Тывавыс делегейде экология талазы-биле эң-не арыг булуңнарның бирээзи болгай. Чуртувуста байлактар дыка хөй: тайга-сыннар, эм шынарлыг аржааннар, арга-арыг четчир. Чамдык бичии чурттарда чурттакчылары сыңышпас, экологиязы хирлиг, тайга-сын, арыг суглар чок черлер-даа бар.

Мен Уургайлыг аржаанынга беш-алды-даа чыл барбайн, бо чайын чедип, эмненип, дыштандым. Каш чылдар бурунгаар турганынга көөрдө, шыргай арга болган-дыр. Магадап көрдүм.

Кижилерге үнелиг чүүлдер ооң назы-харының, соңуургалдарының аайы-биле аңгы-аңгы болур. Кажан назы-хар дөгүй бергенде, кижиниң кол-ла үнелеп чоруур чүүлү — кадыкшылы. Кадыкшыл — кандыг-даа кижиниң, кайы-даа назынында үнелээр, эң-не хумалаар өртээ чок

байлакшылывыс-тыр.

Кадыкшылды улуг назылай бергеш, сактып келир бис. Чижээ, дискеттери, холдары ыстап, аарып эгелээрге, ам-на оларга дуза херек апарган-дыр деп билиптер бис. Чүге шагда-ла ооң хемчээн албаан, аныяк үезинде камнанмайн чораан бис деп боданыр сен. Ол боттарывыстың буруувус болур.

ТР-ниң Күш-ажыл болгаш социал политика яамызының «Деткимче» коллективи (удуртукчузу Б.Б. Ооржак) улуг назылыгларга, кадыкшылы байдаты кызыгаарлыг кижилерге дыштаныр черни ажитканы эки-дир. Чонга буян чедирип чоруурга, улуг өөрүшкү, мага-боттуң кадыкшылы кижиниң иштиги сагыш-сеткилинден, ооң байдалындан, күш-сайзыралындан база улуг хамаарылгалыг.

Уургайлыгда өглерде, бажыңчыгаштарда дыштаныкчыларның сагыш-сеткили

Кадыкшылды садып албас

оожум, дүвүрел чок, таарзынып турар боор-дур. Арыг агаарны мага-хандыр тынып, аржаан суунга эштип, шоргаларга аксып, ижип эмненип турар чон хөй-дүр. Ында чүгле Кызыл хоорайдан эвес, Абакан, Красноярск, ырак кожууннардан яңзы-бүрү нацияның кижилери дыштанып турар. Арга-арыг иштинде кандыг-даа үнүш бар: чодураа, ыт-кады, кызыл-кат дээш өске-даа. Оларның чыдын чаагайын.

Бажыңнарда, өглерде чурттап турар хоочуннарның хандырылганы эки, хүнде беш катап чемгерер. Столоваяның ажылдакчылары аныяк оолдар өглерге аш-чемни эккеп берип, кандыг чурттап турарывысты, чүү чедишпейн турарын үргүлчү айтырып турар болдулар.

Улуг поварывысты Кежик Ооржак дээр болду. Ооң дооскан эртеми — повар. Дыштанып турарларның чемге таарышпаан, хому-даан, оозу-моозу четпес деп турганын черле дыңнава-дым. Столоваяда чайгы үеде студентилер арыг-агаарга,

аржаан суунга эмненимшаан, амыдыралыңа акшаны ажылдап ап турары эки-дир. Алаш Каң-оол, Айыраш Хомушкү, Алимбек Сактаа поварның улуг дузалакчылары.

Кижиниң кадыыңа аржаанның кайы хире ужур-дузалыын билер бис. Ооң-биле кады аш-чем, сагыш-сеткил, дүвүрел, муңгарал чок дыштанып, эмненип алыры база кол чүүл болур. Кадыы кошкак улуг назыныгларга, кадыының байдалы кызыгаарлыг кижилерге шын чемненири база чугула. Каттыржып, хөглүг дыштаныры безин, кадыкшылга эки салдарлыг, каткы безин чамдык аарыгларны эмнээр болгай. Ынчангаш дыштаныкчыларны ашкарып-чемгерип, арыг-шеверни тургузуп турар коллективке өөрүп четтиргенивисти илередир-дир бис.

Чурукта: повар Кежик Ооржак дыштаныкчылар-биле; Алаш Каң-оол, Айыраш Хомушкү, Алимбек Сактаа.

/ Зинаида КУУЛАР,
дыштаныкчы.
Кызыл хоорай.
Чуруктар авторуу.

Амыдыралдың агымында

«Чону чоорган, хөйү хөйлең» деп өгбелеривистиң мерген угаады бар. Амыдыралдың хүн бүрүде соп чоруур судалын эскерип, кижилерниң кижизин көрүп, оларның буянынга чалгынналып, элээди чылдарында өскүс-чаңгыс арткан, соо-мурнундан уктап-деткип кээр хан төрөөн акы-дуңмазы-даа чок, ача-выстың угу дуңмам уругнуң салым-хуузу 90 хар чоокшулап оран назынында бо-ла эскерип сактып кээр мен.

Төрөөн ада-иезиниң эргелиг арын-шырайын, эриг-баарлыг кижизидилгезин чедир көрбөөн, ада угу кырган ада-иезиниң холунга чажындан тура өскөн дуңмам болгай. Олары база үр болбаанда соңуг-мурнуг ушканнары ол. Өскүзүндөн

өлбөс дээри-ле шын. Ам канчаар бодунуң кызымакай чүткүлү-биле ортумак школы доозуп, улаштыр эмчи училищезин акушер-фельдшер болуп чедишкенин дооскаш, Улуг-Хем кожуунуң Торгалыг суурга бүгү назынында хүндүткелдиг, шаңнал-макталдыг ажылдап, өг-бүлө тудуп, хөй ажы-төлдүг болуп, бо хүннерде уйнуктарын азыражып, чоргаар кырган-ава болуп чурттап чоруур. Ол узун маңыг чарыш аъттарының Тыва Республиканың чеди дакпыр чемпиону «Россия» шолалыг аъттың ээзи Сергей күдээмниң өөнүң ишти дуңмам-на болгай.

Дуңмамның бир оглу ачазын дөзөөн кожууннар аразынга болган маевка, республика чергелиг аъттар чарыжыңа алган шаңнал би-

жик, сүй белээн бажыңының бир өрээл булуңунда делгеп көргүскенин көргөш, кижиниң сагыш-сеткили сергеп, чоргаарланып кээр. «Дуңмамның ада-иези чораан болза, уруунуң, салгалдарының амгы бо үезин көргөн болза» деп, улгады берген назынымның сагыжы-дыр ийин.

Чоокта чаа Кызыл хоорайга уруг дою болган черге сөс ап байыр чедиргеш, сүй белээм бергеш, чаңгыс черге үр олурганымдан могап шылааш, чанымга орган улус-биле байырлашкаш, үнер эжикче углай бар чыдарымга, бир кижиди артымдан келгеш, хеп-хенертен эким орта часкаар орта, белиңнеп алгырыпканымны безин билбөөн мен. Хая көрнүп кээримге, Торгалыгдан келген Рая Комбужап дуңмам: «Мээң-биле

байырлашпас кижиди сен бе?!» — деп бо-ла. Ам канчаар дуңмамның бажын тыва чаңчыл езугаар бодумче эй тырткаш, чыттааш, дегийт-ле дашкаар үнүп чоруптум.

Үе-шагның девиин-биле амгы бо үеде дуңмамның чурттап олары аал-коданында мал-маганы ында-мында чиилешкен-маңнашкан, бажың-балгат ишти долу ажы-төлү, уйнуктары үнген-кирген, алгы-кышкы, ыт-шиммэн үзүлбөс, боду олар-биле дүвүрөп, чай чок турарын бо-ла көөр мен. Амыдыралдың агымында кандыг-даа салым-чолдуг кижилер чоруур. А бо дуңмамның эки мөзүлүг кижилер холунга таварышканынга өөрүп, чоргаарланып чоруур мен. Ом ма ни падме хум!

/ Маадыр-оол АРТАА.

АЛДЫН, МӨҢГҮН САДЫП АЛЫР МЕН.
ЮВЕЛИРЛИГ КЫЛЫГЛАРНЫ
ДҮРГЕНИ-БИЛЕ СЕПТЕП КЫЛЫП ТУРАР.
МӨҢГҮН ЮВЕЛИРЛИГ КЫЛЫГЛАРЖЕ
35% ЧИИГЕЛДЕЛИГ.
ЮВЕЛИРЛИГ САЛОН
“ЗОЛОТАЯ ЦЕПЬ”

АДРЕЗИ:
КОЧЕТОВ КУДУМЧУЗУ, 49
2 ДУГААР КАҢТ.
8-923-338-9188

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Юрточный кемпинг база отдыха «Алмаз» приглашает жителей и гостей нашей Республики провести незабываемый отдых на таежном воздухе живописном месте станции Тайга!

Отдых на природе – один из самых популярных видов активного досуга в современном мире. Люди часто стремятся выбраться из городской суеты и провести время в тишине и спокойствии, наслаждаясь красотами природы.

Здесь созданы все благоприятные условия для отдыхающих:

- 5 комфортабельных, современных юрт со всеми удобствами: теплый пол, душ, туалет, холодильник, плитка, микроволновка.
- просторная беседка и шашлычная зона для отдыха.
- можете отдельно заказать караоке.
- рядом сделана прекрасная экологическая тропа на более 1 км. для прогулки по лесу.

По всем вопросам обращаться по телефону 8-901-019-00-77.

Юрточный кемпинг «Алмаз» для тех, кто не только любит природу, но и комфорт.

ООО «Алмаз»

ИНН 1700003746 ОГРН 1221700000917

ID: 2Vtzqwr21Wf

Реклама 12+
на платной основе

Тывада уран сөстүң шуулганы

/ Шуулганның бөлүк киржикчилери.

Бо чылдың кончуг изиг хуннеринде азы июль 8-тен 11-ге чедир Россияның Чогаалчылар эвилелиниң девискээринде хөй-ниити организациязы “Тываның чогаалчылар эвилели” чоннар аразының аныяк чогаалчыларының 2-ги шуулганын организаптап эрттирген.

Чалаткан аалчыларның башкылыгы Даг-Алтайдан аныяк шүлүкчүзү Алтынай Санаа (Алена Олеговна) моорлап чедип келген. Ону Тываның Чогаалчылар эвилелиниң бөлүк кежигүннери Элик турар черден хундүткелдин ак кадаа-биле катай тыва изиг сүттүг шайлыг уткуп алдывыс. Аныяк шүлүкчү кончуг чугаакыр, чазык, чараш уруг болду. Даг хоорайжыгашка аалчывыс-биле аяк-шайны аартап, дыштанып оор аравыста чугааны уламчыладывыс. Ол Алтайның Улаган аймактың Балык-туюль суурунга 1989 чылда төрүт-түнген, Алтайның күрүнениң башкы университетин дооскаш, амгы үеде Даг-Алтайның башкы колледжизинде

орус дыл болгаш чогаал башкылап ажылдап чоруур, 2 шүлүк чыындызының автору дээрзин билип танышты-выс.

Июль 8-те москвачылар Россияның ЧЭ-ниң даргазының оралакчылары Валерий Латынин, Нина Попова болгаш уран чогаалдың очулгазының удуртукчузу Николай Переясловту аэропорттан хундүткелдин тыва езу-чуруму-биле база уткуп алганнар. Тываның ном үндүрер чериниң баштаар черинде Тываның Чогаалчылар эвилели бичии тар өрээлде сыңмарлажып турза-даа, аңаа солун ужуражылгаларны, тургустунуп келген берге байдалдарны, чугула айтырыгларны чыгып алгаш, удаа-дараа эрттирип турарын чугаалап каайн.

Дүштеки чем соонда аалчыларны Тываның национал чурт-шинчилел музейинде “Хааннар шынаазының алдыннары” делгелгеже экскурсияны организаптаан. Улаштыр музейниң хурал-чыыш эрттирер залынга солун, ажыктыг, өөредиглиг ажыл-агыйжы чугаа уламчылаан.

Июль 9-та шуулганның ажыдыышкынынга Тываның Аныяктар херектериниң сайыды Субудай Оюн, ТР-ниң өөредилге, культура болгаш спорт талазы-биле Дээди Хуралда депутат Аяна Монгуш база чечен чогаалдың, культураның болгаш музей ажылдакчылары база уран сөстүң каңнакчылары киришкеннер.

Ниитизи-биле шуулганның ажылы эки болган деп түңнелди чалаткан аалчылар-даа, чогаалчылар боттары-даа түңнэннер.

Проза секциязын уран чогаал очулгазының удуртукчузу Николай Переяслов, поэзияны болгаш уруглар чогаалын Россияның ЧЭ-ниң даргазының оралакчылары Валерий Латынин, Нина Попова олар удуртуп эрттиргеннер. Барык 70 ажыг тыва чогаалчылар шуулганга киржи, боттарының чогаалдарын сайгартып, ажыктыг арга-сүмелерлиг өөредиглерни алганнар.

Даг-Алтайның шүлүкчү кызы Алтынай Санааның илеткелин чыылганнар улуг сонургал-биле дыңнааннар.

Аныяк чогаалчывыстың ук-дөзү тыва болуп, ооң кырган-ачазы Арсентий Васильевич Санаа улуг чогаалчывыс Салчак Калбакхөрекович Тока-биле кады ажылдап, чоок таныжар чораан дээрзин оон көргүскен сайтызы херечилеп турар. Алтынайның чечен чогаалга ниитизи-биле дескизин эскердим, чогаатса чогаадыр, ырлаза ырлаар, дыл-домаа сайзыраңгай, оратор талантызы чедер-дир деп хуумда ону үнелекседим.

Чечен чогаал сайгарыкчызы, критик Родион Донгактың илеткели чыылганнарга солун болгаш чедимчелиг болганын айтып, чыылганнар ону улуг сонургал-биле дыңнааннар.

Шуулган бодунуң ажылын сыын-иви ажыл агыйлыг черже аян-чорукчу үнүүшкүн-биле дооскан. Ол хун бораңгай чаашкынның хун турза-даа, чечен сөстүң каңнакчыларынга, чогаадыкчы кижилерге ол шаптык болбаан. Харын-даа оларның сагыш-сеткилинге бойдустуң бо хуулгазыннар, Тыва черивистиң чараш-каазы чечен-мергеннерге сөстүң онзагай одуруглары оттуп, төрүттүнүп-ле турзун! — деп күзевиишаан, бо чүүлүмнү доозуп каайн.

/ Раиса ОНДАР,

ТР-ниң улустуң башкызы,
РФ-тиң Журналистер база Тываның
Чогаалчылар эвилелдериниң
кежигүнү.

ТАР-ның ССРЭ-ге эки тура-биле каттышканының 80 чылдаан оюнга тураскааткан малчыннар байырлалы «Наадым—2024-түн» хемчеглерининг ПЛАНЫ

2024 чылдың июль 18

10.00 шакта — Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» «Наадым—2024-түн» киржикчилериниң чыгыр хуну.

11.00 шакта — Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан эр улус аразынга «Тыва ча адар оюн: баг адар хевири», херээжен улус аразынга «Тыва ча адар оюн: борбаанды адар хевири».

12.00 шакта — Кызыл хоорайның Совет Тываның 5 чыл аттыг стадионунга малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан 18 хар чедир назылыг элээдилер болгаш хоочуннар аразынга Тыва Республиканың бирги чери дээш национал хүреш маргылдаазы.

Туристерге болгаш республиканың чурттакчыларынга тускай маршрут-биле «Кызыл—Азияның чүрээнде найысылал» деп экскурсия.

16.00 шакта ТР-ниң Чазак бажыңының 1 дугаар залынга Тываның Баштыңының муниципалдыг тургузулгар даргалары-биле ужуражылгазы.

18.00 шакта В. Биче-оол аттыг «Хүреш» стадионунга малчыннар байырлалы «Наадым—2024-түн» байырлыг ажыдышкыны: күрүне шаңналдарын тыпсыр езулал.

2024 чылдың июль 19

07.00 шакта Кызылдың чадаг-терге оруунга малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан эр болгаш херээжен улус аразынга 42.2 км-ге марафон чарыш.

09.00 шакта «Азия Төвү» скульптурлуг комплекске тус черниң бүдүрүкчүлериниң ярмарка-садыглаашкыны.

09.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» көдээ ажил-агый барааннарының ярмарка-садыглаашкыны.

10.00 шакта Тыва үндезин культура төвүнге «Ус-куш» улусчу уран чүүл кылыгларының делгелге-ярмарказы.

10.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» Тыва Республиканың көдээ ажил-агый мурнакчыларын болгаш чемпион малчыннарны шаңнаар езулал.

10.00 шакта Кызылга (дугуржулга-биле) малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан эр болгаш кыс улус аразынга «Хөл-шыдыраа» маргылдаазы.

10.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» көдээ ажил-агый малдарының «Чеди чүзүн малымайым» деп ярмарказы:

- уксаалыг малдар садары болгаш орнажыры;

- тевелер, сарлыктар, аъттар, ивилер мунар атракционнар;

- көдээ ажил-агый малдары-биле фото-чурукка тырт-тыржыры.

12.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» сенатор Д.И. Оюннуң шаңналы дээш «Кидисте чуруктар» деп республика мөөрей-делгелге-зиңиң тиилекчилерин шаңнаар езулал.

13.00 шакта Кызылдың В. Биче-оол аттыг «Хүреш» стадионунга малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан национал хүреш маргылдаазы.

12.00-18.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга»

«Хамнаарак» ыры мөөрейиниң киржикчилериниң база муниципалдыг тургузулгарның хореографтыг коллективтериниң концерти.

18.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» сенатор Д.И. Оюннуң шаңналы дээш «Кидисте чуруктар» деп республика мөөрей-делгелге-зиңиң тиилекчилерин шаңнаар езулал.

19.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» Тываның улусчу «сылдыстарының» концерти.

19.00 шакта Арат шөлүңге (театрның чадазынга) Наадым 2024-ке тураскааткан байырлыг концерт.

2024 чылдың июль 20

08.00 шакта Тос-Булакка малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан национал аът чарыжы.

09.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» көдээ ажил-агый бүдүрүкчүлериниң ярмарка-садыглаашкыны.

10.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» малчыннар аразынга «Эң-не тергиин өг» деп чаңчылчаан республика мөөрейи.

10.00-11.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» Тываның Аныяктар яамызы

флеш-мобту организаастаар.

10.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» мал-маган аразынга «Малывыстың дерин чараш» деп мөөрей.

11.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан эр улус аразынга «Тыва ча адар оюн: баг адар хевири» деп чаңчылчаан тыва ча адар маргылдаа.

12.00-15.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан малчын өг-бүлелер аразынга «Үлегерлиг малчын өг-бүлө» деп мөөрей.

15.00 шакта Тос-Булакка «Өглер хоорайынга» малчыннар байырлалы «Наадым—2024-ке» тураскааткан аът чарыжының тиилекчилерин шаңнаар езулал.

16.00-19.00 шакта «Өглер хоорайының» байырлыг хаалдазы:

«Наадым—2024-түн тергиин өө» деп мөөрейниң тиилекчилерин шаңнаар езулал; мал-маган аразынга «Малывыстың дерин чараш», «Чеди чүзүн малымайым», «Үлегерлиг малчын өг-бүлө» деп мөөрейлерниң тиилекчилерин шаңнаар езулал.

Тос-Булакче канчаар чедер

Наадым байырлалының хуннеринде, июль 18-тен 20-ге чедир, найысылалдан Тос-Булак деп черге автобус маршрутун организаастаар. Пассажирлерни транспорттун долганын көрүп тургаш, аргыштырар.

«Автовокзал» доктаамындан Тос-Булакка чедир бирги рейстиң чоруур шагы — 08.00 шак. Аай-дедир рейстер 08.00 шактан 20.00 шакка чедир ажылдаар. Автобустар аразының шагының хемчээли 30 хире минута.

/ Автоколонна 17-ниң медээзи.

Почталар ажылдаар

«Наадым—2024» малчыннар байырлалында Тываның почта салбырлары тускай график езуугаар ажылдаар.

Июль 18-те «Россияның почтазының» салбырлары бир шак эрте хааптар.

Июль 19-та регионун шупту почта салбырлары ажылдавас, почтажылары дыштаныр.

Июль 20-де республиканың шупту почта салбырлары чаңчылчаан график езуугаар клиентилерин хүлээп эгелээр. Чурттакчы чон пенсия болгаш пособиен үезинде болгаш үзүктел чок алыр кылдыр, чамдык көдээ суурларның почта салбырлары тускай график-биле ажылдаар. Чоок почта офизиниң ажылдаар шагын rochta.ru сайттан азы компанияның мобильдиг капсырылгасындан билип ап болур.

/ «Почта России» АН-ниң медээзинден.

ШЫН

ТУРГУЗУКЧУЗУ:

«Тыва медиатрупп» ПБ
ТР-ниң КАА

Кол редактор
С.Н. МОНГУШ.

Редакцияның болгаш
үндүрүкчүнүң адреси:
667000. Тыва Республика
Кызыл хоорай,
Красноармейская, 100,
каб. 2, каб. 206

РЕДАКЦИЯНЫҢ
ТЕЛЕФОННАРЫ:

Редактор — 2-01-35.
Чарлал килдизи — 2-18-10
Солун чыскаакчылары:
А.К. Ооржак, А.Ч. Чамзырын —
2-17-94

Корректор: Ч.Н. Мачык,
А.А. Лагбы — 2-17-94
Харылзаа, информация техно-
логиялары болгаш массалыг
коммуникациялар адырынга
хайгаарал талазы-биле федерал-
дыг албанның Енисей эргелели
«Шын» солуну 18.10.2022 чылда
бүрүткээн.
Бүрүткел дугаары —
ПИ № ТУ 24-01214

Солуну «Тываполиграф» КХН-ге
парлаан.
(Индекс: 667000. Тыва Республика,
Кызыл, Щетинкин болгаш Кравчен-
ко, 1).

Солунда парлаттыг материал-
дарның авторларының бодал-
дары редакцияның туружу-биле
дүүшлейин барып болур. Айыт-
тыг саннары болгаш өске-даа
фактылары, дыңнадылары дээш
авторлар боттары харыылаар.

Чагыдылга индекси:
хуу кижилерге — П6855,
организацияларга — П6860.

Солун неделяда ийи катап үнер
(среда, суббота).

Номерни парлалгаже дужааганы:
график езуугаар — 21.00,
херек кырында — 18.00.
Солун келбейн барганда, 2-11-52
телефонче долгаар.

Солунуң сайтызы:
shyn.ru

Электроннуг почтазы:
shyntuva@mail.ru
shyntuva@yandex.ru

Тираж
2645 кезек

2023 ЧЫЛДА «ШЫН»
СОЛУНУҢ ЧАГЫДЫЛГАЗЫ:
ПОЧТА ДАМЧЫШТЫР —
1440,96 рубль.

БИР ЭВЕС РЕДАКЦИЯДАН
ЧАГЫДАР БОЛЗА,
ЧАРТЫК ЧЫЛДА — 960 рубль.
Тел.: 8(39422)3-39-45, 2-18-10